

Bedir ve Uhud savaşlarına katılan Âmir, hicretin 4. yılında Necidliler'e gönderilen yetmiş kişilik irşad heyetinde yer aldı. Heyet Bi'rîmaüne'ye geldiğinde tuzğa düşürüldü. Cebbâr b. Sülmâ'nın attığı mızrak, henüz kırk yaşında olan Âmir'in sırtından girip göğsünden çıktı. O anda Âmir, "Kazandım vallâhi!" diye haykırınca öldürdüğü insanın son nefesindeki bu sözüne bir mâna veremeyen Cebbâr, günlerce üzerinde düşündüğü bu olayın tesiriyle daha sonra müslüman oldu. Cebbâr b. Sülmâ ve bu baskını düzenleyenlerin reisi olan Âmir b. Tufeyl, Âmir b. Führeyre'nin naaşının önce göklere yükseldiğini, daha sonra yere indiğini bizzat gördüklerini söylemişlerdir (bk. Buhârî, "Megâzî", 28).

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 176; Buhârî, "Megâzî", 28; İbn İshak, *es-Sîre*, s. 124, 171; Vâkıdî, *el-Megâzî*, I, 155, 349, 352; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 277, 340; II, 130, 131; III, 194, 196; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 230; Halîmî, *el-Minhâc fî şu'abi'l-îmân* (nşr. Hilmi Muhammed Fûde), Beyrut 1399/1979, II, 69, 91; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, III, 136; a.mlf., *el-Kâmil*, IV, 72; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 594-595; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, V, 80; Âmirî, *Behcetü'l-me'hâfil ve buğyetü'l-emâsil* (nşr. Muhammed Sultan en-Nemnekânî), Kahire 1330-31, I, 150; *Tecrid Tercemesi*, III, 243-244; M. Mustafa el-Azamî, *Küttâbü'n-nebî*, Riyad 1401/1981, s. 74-75; İbn Hudeyde, *el-Mişbâhu'l-mu'dî fî küttâbi'n-nebiyyi'l-ümmî*, Beyrut 1405/1985, s. 136-138; Şâkir Mahmûd Abdülmün'im, "Küttâbü'n-nebî", *el-Mü'errî hu'l-'Arabî*, IV, Bağdad 1975, s. 171-200.

 KEMAL SANDIKÇI

ÂMİR b. HUZEYFE

(bk. EBÜ CEHM).

ÂMİR b. LÜEY
(Benî Âmir b. Lüey)

(بنو عامر بن لوى)

Kureys kabilesinin bir kolu.

Âmir'in Hısl ve Maîs adlı oğullarından gelen ailenin nesebi Adnân'a kadar uzanır. Kureys içerisinde oldukça kalabalık bir aile oluşturan Âmir b. Lüey oğulları, Kusay b. Kilâb'dan sonra Mekke ve Kâbe ile ilgili idarî ve dinî görevlerin taksimatı konusunda Abdüddâroğulları ile Abdümenâfoğulları arasında çıkan anlaşmazlıkta tarafsız kalmayı tercih etmişlerdir.

Hız. Peygamber'in davetine uzun yıllar düşmanca karşı koyan Âmir b. Lü-

ey mensupları yanında erken tarihlerde müslüman olanlar da vardır. İslâm tarihinde meşhur olan Âmir b. Lüeyliler arasında Abdullah b. Ümmü Mektûm, Sekrân b. Amr, Abdullah b. Sa'd b. Ebû Serh, Süheyl b. Amr ve Amr b. Abdüvedd'in isimleri zikredilebilir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 131; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 74, 77; Zübeyrî, *Nesebü Kureys* (nşr. E. Lëvi-Provençal), Kahire 1982, s. 412-440; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 347, 625; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 166-167; İbn Haldûn, *el-İber*, Bulak 1284 Beyrut 1399/1979, II, 324-325; Kalkaşendî, *Nihâyetü'l-ereb*, Beyrut 1405/1984, s. 302-303; Kehhâle, *Mu'cemü kabâ'ili'l-'Arab*, Beyrut 1402/1982, II, 713.

 AHMET ÖNKAL

ÂMİR b. REBİÂ

(عامر بن ربيعة)

Ebû Abdillâh Âmir b. Rebîa
b. Mâlik el-Anzî el-Adevî
(ö. 35/656).

Sahâbî.

Hanımıyla birlikte çok erken tarihlerde müslüman oldu. Câhiliye döneminde Hz. Ömer'in babası Hattâb tarafından evlât edinildiği için Âmir b. Hattâb el-Adevî diye anılırdı. Fakat Kur'an-ı Kerîm evlâtıkların kendi babalarına nisbetle çağırılmasını emredince (bk. el-Ahzâb 33/5) Âmir b. Rebîa adıyla anılmaya başlandı. Müşriklerin baskıları yüzünden hanımıyla beraber iki defa Habeşistan'a hicret etti. Hz. Peygamber'in hicret ettiğini öğrenir öğrenmez Medine'ye gidererek ilk muhacirler arasında yer aldı. Resûlullah onunla Yezîd b. Münzir el-Ensârî arasında kardeşlik bağı (muâhât*) kurdu.

Âmir, Hz. Hamza ve Abdullah b. Cahş kumandasındaki seriyyelere ve Hz. Peygamber'in bütün gazvelerine katıldı. Hudeybiye'de, Hayber ve Mekke'nin fethinde ve Vedâ haccında bulundu. Câbiye'ye giderken Hz. Ömer'in bayraktarlığını yapan Âmir b. Rebîa, hac için Medine'den ayrılan Halife Osman'a da vekâlet etti. Bizzat Hz. Peygamber'den hadis naklettiği gibi Hz. Ebû Bekir ve Ömer'den de rivayetlerde bulunmuştur. Rivayet ettiği yirmi iki hadis *Kütüb-i Sitte*'de ve diğer hadis kitaplarında yer almaktadır. Oğlu Abdullah ile Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Zübeyr, Ebû Ümâme b. Sehl ve diğer bazı kişiler de kendisinden hadis rivayet etmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *el-Megâzî*, I, 9, 14, 19, 156, 311; II, 574, 721, 838; III, 1098; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 256-257, 322, 329, 342-344; II, 368, 470, 602, 684; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 204; II, 10; III, 386-387, 575; VIII, 267-268; Belâzûrî, *Ensâb*, I, 217-218, 228, 259, 336, 469; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, II, 790-791; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, III, 80-81; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 249; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, II, 333-335; Hazrecî, *Hulâşatü Tezhib*, s. 184; Wensinck, "Âmir b. Rebî'a", *Mu'cem*, VIII, 132.

MUSTAFA FAYDA

ÂMİR b. SÂİDE

(bk. EBÜ HASME el-ENSÂRİ).

ÂMİR b. SA'SAA
(Benî Âmir b. Sa'saa)

(بنو عامر بن صصعة)

Büyük bir Arap kabilesi.

Kabilenin adına ilk defa, Güney Arabistan'da bulunan milâdî VI. yüzyıla ait bir kitâbede rastlanmıştır. Kabileye adını veren Âmir b. Sa'saa'nın soyu Adnân'a kadar uzanır. Kabile Benî Âmir, Rebîa, Nümeyr, Hilâl ve Süvâe adlı dört ana koldan teşekkül etmiştir. Benî Âmir'in yaylaklarının en uçtaki sınırları ve bu kitâbe dikkate alınırsa, yerleşim alanlarının başlangıçta Türece vadisinin batısından başlayarak doğuya doğru uzandığı ve Renye'den geçerek güneyde Riyad-Mekke yolunun dağlık kısmına kadar yayıldığı anlaşılır. Ancak bu sahanın kuzeybatı sınırlarını tesbit etmek mümkün değildir. Daha sonra Kilâb b. Rebîa b. Âmir buradan kuzeye ve kuzeybatıya, Kâ'b b. Rebîa b. Âmir ise doğu ve kuzeydoğuya Tuvayk'ın güneyine göç ettiler. Sadece Hilâl b. Âmir grubu bu bölgeden ayrılmadı.

Büyük bir kısmı göçebe olarak yaşayan ve hayvancılıkla geçinen bu kabile mensuplarının bir bölümü yaz aylarını Taîf'te geçiriyor, kışın ise hayvanlarını otlatmak için Necid'e gidiyorlardı. Önce-leri Taîf'teki Advân kabilesiyle iyi geçinen ve akrabalık kuran Benî Âmir daha sonra bu kabile ile anlaşmazlığa düştü ve onları Taîf'ten çıkardı. Câhiliye döneminde birçok kabileyle savaşan Benî Âmir başlangıçta Kureys ile de iyi münasabetler içindeyken, Kureysliler'in bu kabileye mensup bir kadına saldırmaları üzerine ilişkileri bozulmuş ve sonunda bu olay savaşa yol açmıştır.

Hız. Peygamber, İslâmiyet'in ilk yıllarında Mekke'ye gelen Âmiroğulları'nı İslâm'a davet etmiş, fakat onlar kabul etmemişti. Benî Âmir de Kâbe ve çevresinin kutsiyetine inanıyordu, bu bakımdan Mekkeliler'le iyi ilişkiler içindeydiler. Onlar müşterek düşmanları Gatafanlılar'a karşı Medinelî müslümanlarla da iş birliği yapıyorlardı. Hatta bu durum, Hız. Peygamber'in, kabilenin reisi Ebû Berâ'nın isteği üzerine gönderdiği tebliğ ve irşad heyetinin Bi'rîmaûne'de aynı kabileden Âmir b. Tufeyl tarafından katledilmesinden (4/625) sonra dahi bozulmadı. Hız. Peygamber kendileriyle yakınlık kurmak amacıyla bu kabileye mensup Zeyneb bint Huzeyme ve Meymûne bint Hâris ile evlendi. Benî Âmir'den Hevze b. Hâlid ile oğlu ve yeğeni Medine'ye gelerek müslüman olmuş ve Hız. Peygamber'e biat etmişlerdi. Huneyn Zaferi'nden sonra Medine'ye gelen Benî Âmir'e mensup çeşitli heyetler de müslüman oldular (9/630).

Hız. Ebû Bekir devrinde meydana gelen *ridde** olaylarına katılmayan Âmiroğulları fetihler sırasında önemli bir hizmette bulunmadılar. Mercirâhit Savaşı'nda ise Abdullah b. Zübeyr'in safında savaştılar. Bu kabileye mensup olan Ukaylîler'in bir kısmı Suriye ordusuyla Endülü's'e geçerken diğer bazı gruplar da İran, Kuzey Suriye ve Fırat'ın karşı tarafında yerleştiler. Suriye'de ikamet edenler yerleşik bir hayata alışıırken Fırat'ın ötesinde kalanlar yeniden göçebelîğe döndüler. Kilâb kabilesi Suriye'de Mirdâsiler hânedanını kurduğu gibi Nümeyr ve Ukayl oğulları da 940 ve 955 yıllarında el-Cezîre'ye geçerek bu bölgede siyasî nüfuza sahip oldular. Arabistan'da kalan Âmiroğulları geleneksel yaşayışlarını sürdürdüler. Daha sonra Ukaylîler Bîşe ve Teslis yakınlarındaki sahrayı işgal ettiler. Abbâsîler'in ilk yıllarında Benî Âmir arasında önemli göçler başladı. Benî Kuşeyr, Benî Nümeyr tarafından durduruluncaya kadar kuzeybatıda ilerlemeye devam ettiler. Benî Kilâb ise ilâdî IX. yüzyılda Arabistan'da çıkan isyanlara katıldı. Doğu Arabistan Karmatîleri'nin seferleri Benî Âmir kabileleri arasında yeni bir göç dalgasına sebep oldu. Hafâce, Ukayl ve daha sonra Müntefikler Irak'a, Ukaylîler Filistin'e, Benî Kilâb da Ürdün'ün doğusuna göç ettiler.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Meğâzî", 28; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 184, 200-201; II, 424-425; IV, 567-573; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 216, 300-309, 310-311; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâse), s. 556; Belâzûrî, *Ensâb*, I, 237-238; Taberî, *Târîh* (de Goeje), I, 2200-2201, 2490, 2954; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 320; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, XII, 80; Kehhâle, *Mu'cemü'ş-Şâhîdîn*, I, 1402/1982, II, 708-709; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi*, I, 478-479, 500-509, 515; II, 733-734, 741-742; Reckendorf, "Âmir", *IA*, I, 407-408; W. Caskel, "Âmir b. Şa'sa'a", *El²* (Fr.), I, 453-455.

MUSTAFA FAYDA

ÂMİR b. SİNÂN

(عامر بن سنان)

Âmir b. Sinân b. Abdillâh el-Eslemî
(ö. 7/628)

Sahâbî.

İbnü'l-Ekva' diye de tanınır. Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Hız. Peygamber ile birlikte Hayber Savaşı'na katılmış, okuduğu şiirlerle develeri hızlandırmış, mücahidleri coşturmuştur. Hatta onun şiir okumasını bizzat Peygamber'in istediği de rivayet edilmektedir. Buhârî ("Meğâzî", 38) ve Müslim'de ("Cihâd", 123, 124, 132) yer alan bu şiirin Türkçe'si şöyledir: "Allahım! Sen bize doğru yolu göstermeseydin biz hidayete ermezdik. Ne zekât verir ne namaz kıladık. Hayatımız senin rızan için feda olsun! Bizi geçmiş günahlarımızdan arın, gönüllerimize huzur doldur! Düşmanla karşılaştığımızda bize sebat ver! Hakka ve savaşa çağrıldığımızda hemen geldik."

Resûl-i Ekrem Âmir'in okuduğu bu şiiri pek beğenmiş ve "Allah rahmet etsin" diyerek kendisine dua etmiştir. Ancak Peygamber'in bu şekildeki duası ölümüne işaret sayıldığından Hız. Ömer, "Yâ Resûlallah, keşke bu duayı geciktirseydin de kendisinden daha çok faydalanmamıza imkân sağlasaydın!" demıştır. Gerçekten Âmir, Hayber'in meşhur savaşçısı Merhab ile çarpışırken kendi kılıcıyla yaralanmış ve şehid olmuştur. Bazı sahâbîler, özellikle Üseyd b. Hudayr onun kendi silâhiyla yaralanması sonucu ölmesini intihar olarak yorumlamış ve amellerinin boşa gittiğini söyleyerek cenaze namazını kılmak istememiştir. Ancak durum Hız. Peygamber'e anlatılınca o şöyle buyurmuştur: "Böyle söyleyenler hata etmiştir. Âmir, biri Allah yolunda savaştığı, diğeri de savaşta büyük gayret gösterdiği için iki kat sevap

kazanmıştır. Yeryüzünde onun gibisi az bulunur". Âmir cenaze namazı kılındıktan sonra Recî'deki bir mağaraya Mahmûd b. Mesleme ile birlikte defnedilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Meğâzî", 38, "Diyât", 17; Müslim, "Cihâd", 123, 124, 132; Vâkıdî, *el-Meğâzî*, II, 638, 639, 658, 661, 662, 700, 737; İbn Hişâm, *es-Sîre*, III, 342-343; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 110-111; IV, 303-304; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, III, 124-126; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 250; *Tecrid Tercemesi*, X, 261-263; M. Asım Köksal, *İslâm Târîhi*, İstanbul 1981, VII, 152-153.

SELMAN BAŞARAN

ÂMİR b. ŞEHR

(عامر بن شهر)

Ebû Şehr (Ebû'l-Kenûd) Âmir
b. Şehr el-Hemdânî

Hız. Peygamber tarafından
Yemen'deki Hemdân kabilesine
yönetici tayin edilen sahâbî.

San'a'nın kuzeyinde dağlarla çevrili bir bölgede yaşayan Hemdân kabilesinin Bekîl koluna mensuptur. Kabilesi içinde sevilip sayılan bir kişi idi. Aslen İranlı olup Yemen'de yerleşen, daha sonra kendi isteğiyle müslüman olan ve Hız. Peygamber tarafından Yemen genel valisi olarak tayin edilen Bâzân'ın askerleri Hemdân'a da hâkim olmak istediler. Bunun üzerine Hemdân halkı, Peygamber hakkında bir kanaat edinmek, sonra da ona göre tavır almak maksadıyla Âmir'i Medine'ye gönderdi. Âmir Medine'de Resûl-i Ekrem'le görüşerek İslâmiyet'i kabul etti ve memleketine döndü. Ardından da kabilesi müslüman oldu. Hız. Peygamber, Yemen genel valisi Bâzân'ın ölümü üzerine oradaki her bölgeye ayrı bir yönetici tayin etti. Bu sırada Âmir b. Şehr'i de kendi kabilesi olan Hemdân'a yönetici olarak görevlendirdi.

Âmir, hicretin X. yılından sonra Yemen'de peygamberliğini ilân eden Esved el-Ansî'ye karşı kendi yönetim bölgesini savundu ve onun ortadan kaldırılmasında önemli rol oynadı. Daha sonraki yıllarda 12.000 Hemdânî'nin Hız. Ali'nin saflarında savaşlara katıldığı ve Âmir'in Küfe'de yerleşmiş olduğu yolunda rivayetler dikkate alınacak olursa onun bundan sonraki hayatının Irak'ta geçtiği söylenebilir. Vefat tarihi bilinmemektedir.